

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ІНСТИТУТ ПЕРСПЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЕКОНОМІКИ
І ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ НАУК**

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ,
ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ**

Збірник наукових праць

Випуск п'ятий

**Київ-Вінниця
2004**

УДК 378.14
ББК 74.580
С95

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 5 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – 745 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України (протокол № 4 від 29.04.04 р.) і вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 8 від 28.04.04 р.).

Редакційна колегія:

І.А. Зязюн, доктор філософських наук, професор, академік АПН України (м. Київ)
Н.Г. Ничкало, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України (м. Київ)
С.У. Гончаренко, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України (м. Київ)
О.В. Шестопалюк, кандидат педагогічних наук, доцент (м. Вінниця)
Н.В. Абашкіна, доктор педагогічних наук, професор (м. Київ)
Б.А. Брилін, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
Р.С. Гуревич, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
О.С. Домінський, кандидат педагогічних наук (м. Вінниця)
В.І. Клочко, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
О.М. Коберник, доктор педагогічних наук, професор (м. Умань)
І.М. Козловська, доктор педагогічних наук, професор (м. Львів)
Н.А. Побірченко, доктор психологічних наук, професор (м. Київ)
Л.П. Пуховська, доктор психологічних наук, професор (м. Київ)
В.О. Радкевич, кандидат педагогічних наук, член-кор. АПН України (м. Київ)
В.В. Рибалка, доктор психологічних наук, професор (м. Київ)
О.Г. Романовський, доктор педагогічних наук, професор (м. Харків)
В.К. Сидоренко, доктор педагогічних наук, професор (м. Київ)
С.О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор (м. Київ)
М.І. Сметанський, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
Г.М. Цибульська, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (м. Київ)
О.І. Щербак, кандидат педагогічних наук, доцент, член-кор. АПН України (м. Київ)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівників вищих навчальних закладів I–II і III–IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти реалізації впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції.

Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Рецензенти:

Г.В. Терещук, доктор педагогічних наук, професор
Н.Е. Мойсеюк, доктор педагогічних наук, професор
О.І. Кульчицька, доктор психологічних наук, професор

ISBN 966-527-127-X

© Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

РОЗДІЛ 5
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ
СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

УДК.378.1

О.В. Абрамчук
м. Вінниця

ЗМІСТ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Зміни в політичній, соціальній та культурній сферах країни і викликана ними побудова нової системи національної освіти потребує нових підходів, концепцій та шляхів їх впровадження. Відбувається перебудова навчально-виховного процесу у вищій школі, що вимагає перегляд цілей, ідей, принципів та реформування змісту навчання і виховання, так само адаптацію старих, найбільш ефективних, відпрацювання нових методик та стилю навчання, зростає роль патріотичного виховання.

Такі чинні державні документи, як Державна національна програма „Освіта” (Україна XXI століття) (1994 р.), Концепція безперервної системи національного виховання (1994 р.), національна доктрина розвитку освіти (2002 р.) вважають патріотизм дійовим засобом виховання нації, через формування у людини національної самосвідомості, національної гідності й гордості за свою Батьківщину, відчуття своєї причетності до розбудови національної державності.

Проблемі виховання національно свідомої особистості, громадянина, патріота, творця присвячені педагогічні праці та публіцистичні виступи педагогів (Хоминського, О. Вишневецького, М. Стельмаховича, А. Погрібного, Б. Ступарика, Воржевського, П. Мовчана, П. Кононенка, П. Масляка та інших).

Проблемі патріотичного виховання студентської молоді педагогічних ВНЗ присвячені наукові дослідження останніх років (Т. Анікіної, Є. Франків, В. Коваль). Однак тема патріотичного виховання студентської молоді вищих технічних навчальних закладів практично не розглядається у наукових дослідженнях.

Про актуальність проблеми патріотичного виховання майбутніх інженерів свідчать результати Всеукраїнських науково-методичних конференцій. Майбутні інженери не лише спеціалісти у своїй галузі, а й представники української інтелігенції, з високою культурою освіти, грамотним ставленням до політики, економіки, соціальних змін, які відбуваються в Україні, національно свідомі люди з активною життєвою позицією, громадяни-патріоти.

Вивчення стану патріотичного виховання студентів вищих технічних закладів освіти, педагогічної, політичної літератури, результатів констатуючого експерименту дозволило визначити основні напрямки змісту патріотичного виховання майбутніх інженерів.

У процесі пошуково-експериментальної роботи, виходячи з уявлення про те, що людина, яка любить свою Батьківщину, свій народ, поважає національну мову, культуру і традиції, прагне до самовдосконалення, зроблено спробу включити до змісту патріотичного виховання матеріал, який би сприяв формуванню у майбутніх інженерів таких рис особистості як:

- усвідомлення особистістю своєї національної належності;
- любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій, прагнення до збагачення мовленнєвої культури;

- знання історії своєї країни, пошана до історичної пам'яті;
- розуміння менталітету, самокритичне ставлення до національних вад та дій самоусунення їх у власній поведінці, звичках;
- відчуття власної відповідальності за долю країни, народу, нації, готовність до своєї Батьківщини;
- розуміння й сприйняття української ідеї, сприяння розбудові державної незалежності України;
- дотримання Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств рідної природи;
- повага до культур інших народів.

У процесі експерименту дані питання змісту розкривалися так.

Усвідомлення особистістю своєї національної незалежності відбувається в знайомстві з минулим, з історією своєї країни, свого народу, своєї мови, культури, традицій. У процесі патріотичного виховання під час пошуково-експериментальної роботи розкривається зміст таких понять, як український народ, українська держава, державність, самостійність держави, національна незалежність.

Формування теоретичних знань та практичних умінь і навичок у студентів потрібно здійснювати без відриву від історичного контексту, проблем сьогодення та перспектив майбутнього держави. Матеріал повинен сприяти засвоєнню молодими людьми своєї етнічної спільності, національних цінностей (мови, території, культури, національної незалежності), усвідомленню ментальних рис, знайомити з шляхами становлення українського народу, нації, держави, впливати на підвищення національної гідності і гордості за незалежність своєї Вітчизни.

Особливої уваги заслуговує той факт, що експеримент проводився у ВНЗ центральної частини областей України, які були найбільш “зросійщені”, про що свідчать такі факти, як наприклад, 6% шкіл українських проти 94% російських; російська мова – робоча мова в усіх державних закладах до прийняття у 1989 році Закону про мови; назви вулиць, майданів, парків, урочищ відображені радянські реалії. Цей аспект потребує відповідного підходу у виборі навчального матеріалу, коригування виховної роботи у плані формування національної свідомості і гідності.

В умовах економічної нестабільності позитивні приклади з історії українського народного господарства, традиційних промислів та виробництва доводять потенціальні можливості, спроможність відродження української економіки та необхідність виховання національних кадрів, з новим світоглядом, бажанням будувати і жити в незалежній державі.

Знайомство з видатними земляками викликає почуття поваги й особистої причетності, заохочує до активного життя, бажання зробити щось значиме для свого народу. Через такі приклади приходить розуміння студентами понять “патріот міста”, “патріот своєї спільноти”, “патріот країни”.

У процесі реалізації цього змісту майбутні інженери повинні усвідомити свою частину нації, яка виборює своє місце серед інших націй, свою належність до неї. При цьому формується правильне розуміння понять патріотизму, національної самосвідомості, виховується почуття національної гідності, гордості за незалежність та усвідомлення причетності до теперішнього та майбутнього своєї країни.

Любов до рідної мови, культури, національних традицій – це природне почуття кожної національно свідомої людини. Володіння національною мовою є першою ознакою патріотизму.

Рідна мова – найважливіший засіб національного виховання. Боротьба за національну мову завжди була показником національної самосвідомості. Рідна мова була і є надзвичайно важливою сферою впливу на національну самосвідомість молоді. Національна мова – першоознака існування національної культури й створення інтелектуально-духовної атмосфери держави [1]. Кожна нація має свої особливості, зумовлені природою, історією, своїм національним духом. Все це відображається в мові, яка є ідентифікаційним кодом нації.

ова – не просто засіб спілкування, не лише джерело інформації, а саме життя тва. Сьогодні впровадження національної мови називають процесом українізації. На ту русифікації, наслідками якої стали зруйнованість потреби у рідній мові й націоналізація, сучасний етап українізації – це повернення до рідних коренів, витоків іва, національне самоствердження й саморозвиток. Розуміння необхідності цього для розбудови незалежної держави вже є виявом патріотизму.

тимальна система патріотичного виховання має забезпечити умови, які сприяють знню студентів вищих технічних закладів освіти до вивчення рідної мови. стимулюють коналення мовних та мовленнєвих знань, підвищення культури мовлення, що веде до ня загальної культури особистості, громадянської зрілості. Вплив засобами мови на національної самосвідомості, сприйняття себе самостійними й самодостатніми, а не дними, “меншими братами”, досягається через знання історії становлення української багатства та необмежених виразних можливостей, її світове визнання, високу оцінку народних конкурсах мов.

вдання викладача мови – прищеплювати молодому поколінню необхідність думати, и, утверджувати державний статус і розширювати діапазон вживання української (скільки українська мова в Україні стала державною у 1989 році, поступово стає й освіти (у більшості (90%) вищих навчальних закладів освіти України в радянські часи я проводилося російською мовою), актуальним питанням змісту патріотичного ня є розкриття значення національної мови для народу у всіх сферах буття, для ання народності, від національного характеру до незалежної держави.

процесі патріотичного виховання під час пошуково-експериментальної роботи матеріал, який знайомить студентів з лексичними, стилістичними, фразеологічними вами рідної мови, оцінкою скарбів української мови українськими та іноземними авцями, письменниками, державними та громадськими діячами.

кцентується увага студентів на мовленнєвому етикеті українців. Не лише культура ня, а й загальна культура виявляється у виборі мовних засобів для привітання, ня, вирішення спірних питань. Разом з ознайомленням студентів із стилістичною ристикою основних форм мовленнєвого етикету увага студентів звертається на льні особливості ритуального мовлення. Це не тільки спроба пізнати коріння ської мови, це ще й формування підходу до рідної мови, що поступово переходить в кення національної свідомості. Навіть мовні засоби ділового стилю, хоча стизовані, але мають відчутний вплив національного мовленнєвого етикету: льні риси притаманні привітанням та побажанням (Доброго дня, Всього найкращого, добре та ін.); властива українцям толерантність, вміння вислухати партнера, стримано ти зауваження, повага та доброзичливість проявляються при вирішенні спірних

аким чином, студентам надається можливість порівняти: багату, величну, мелодійну урну українську мову з мовою-суржигом, в якій є місце словам-покручам, тницькій лексиці. Дуже важливо навчити студентів володіти навичками ввічливо ти, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, не вживати слова-паразити, зайві слова, изми та нецензурну лексику, наслідувати найкращі традиції української культури.

ракування понять “зросійщення”, “денационалізація”, “русифікація” дає розуміння нності відродження, поновлення, зміцнення свого національного, від рідної мови до льної незалежності. Актуальними питаннями на десятому році незалежності України ються мовні питання, питання українського націоналізму.

ахисту потребує українська мова, українська ментальність. На цій проблемі слід вати увагу студентів. На допомогу прийдуть публіцистичні, науково-популярні в яких національно свідомих громадян закликають до захисту рідної мови від шення”, “ополячення”, від забруднення “соромітницькою” лексикою. Завдання вані на пошук аргументів на захист рідної мови, без якої народ буде німим.